

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 63 (1978)
Heft: 10

Artikel: Structuras novas dalla baselgia catolica ni da cussegls, cusselgliers e cusselgliaders
Autor: Pelican, Gion Martin
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881898>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 17.11.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Structuras novas dalla baselgia catolica ni da cussegls, cussegliers e cussegladers

da Gion Martin Pelican

Sch'ins plidava aunc avon paucs onns da structuras dalla Baselgia, lu manegiavan ins cun quei plaid las pleivs e las diocesas. Ins patertgava vid il Papa cun ses dicasteris e cardinals, vid igl uestg cun sia Curia e ses canonis, vid il capetel e vid il plevon cun ev. vicaris ni caplons. El meglier cass vegneva aunc endamen a quel e tschel ch'ei detti era organisaziuns dils stans, sco uniuns dad umens, da dunnauns e mattauns, cumpignias da mats e forsa aunc uniuns da luvrers ni semegliantas. Mo adina eran ins pertscharts che tals gremis stevan sut la direcziun dils plevons ni silmeins dad in spiritual. Quels vevan lu da dar ad ina tala uniun la tempr ecclesiastica. Sch'ins leva esser maligns, plidav'ins dalla predominanza clericala. Oz vesa quei tuttenina ora tut auter. Il spiritual svanescha per aschidadir el cagliom dallas pli differentas e variontas organisaziuns da laics. Igl ei per «il laic da mintgadi» directamein difficil da surveser quellas structuras novas e novissimas. Daco ei quei vegniu?

Il 2. Concil dil Vatican e sias consequenzas

Per capir la midada stuein nus dar in'egliada sin quei ch'ei curriu e passau ils davos 15 onns. Ils 11 d'october 1962 pren il 2. Concil dil Vatican sia entschatta. Gia beingleiti semuossa ei che la Baselgia vul buca mo arver ina finiastra per schar mirar il clerus viado el mund, mobein ch'ella arva las portas per schar entrar il laic e dar ad el dapli responsablidad.

Ils 21 da november 1964 vegn la constituziun dogmatica sur dalla Baselgia proclamada solemnamein. En quella constituziun vegn la Baselgia circumscretta surtut sco pievel da Diu sin viadi. Quei munta oravontut treis caussas:

- Tuts cartents han art e part dil sacerdozi da Cristus
- Sin fundament da lur cardientscha participeschan els era agl uffeci profetic da Cristus
- Muort lur differents duns (carismatics) contribueschan tuts essenzialmein alla erecziun dil tgierp da Cristus.

Il 18 da november 1965 cumpara il decret sur digl apostolat laic. En quel vegn pretendiu ch'ins eregi buca mo ellas diocesas, mobein era ellas pleivs, gremis «che sustegnien l'activitad apostolica dalla Baselia sil plaun dalla evangelisaziun e sanctificaziun, sil plaun caritativ e social – e quei en collaboraziun commensurada dil clerus e dils claustrals cun ils laics.»

Il 7 d'ost 1968 tarmetta igl uestg da Cuera a tuts plevons e caplons cun in agen territori da pastoraziun in scriver. En quel dat el a tuts l'incarica da ponderar l'instituziun da cussegls pastorals e sediscuorer en caussa cun ils laics che s'engaschan ella pastoraziun. «Igl ei miu giavisch, ch'ins eregi en tons loghens sco pusseivel tals cussegls pastorals.»

Gia avon quei datum fuva in cussegl vegnius fundaus: il cussegl pastoral diocesan. Il statut per quei cussegl porta il datum dils 31 da matg 1967. Dall'entschatta enneu era quei gremi concepius sco in cussegl da spirituals e laics. El salva sia emprema sesida il 8 da fenadur 1967. En cuort semuossa ei denton ch'ils spirituals duessen ver in agen cussegl. Il 12 da fevrer 1969 salva lu il cussegl presbiteral dalla diocesa sia emprema radunanza. Sil palancau cantunal seconstitueschan plaun a plaun era in agen cussegl pastoral. Quel serimna il 12 da zercladur 1971 per l'emprema sesida.

En concordanza cun il scriver da nies uestg entscheivan lu era las pleivs a crear lur cussegls pastorals; da quels dat ei tochen ussa in entir tschuppel, prevalentamein en las pleivs grondas da nies Cantun. Quels han saviu seconstituir suenter ch'igl uestg ha giu approbau las directivas per tals cussegls. Per la regiun Grischun, Liechtenstein e Glaruna portan quellas directivas episcopalas il datum dils 10 da schaner 1970.

La situaziun actuala

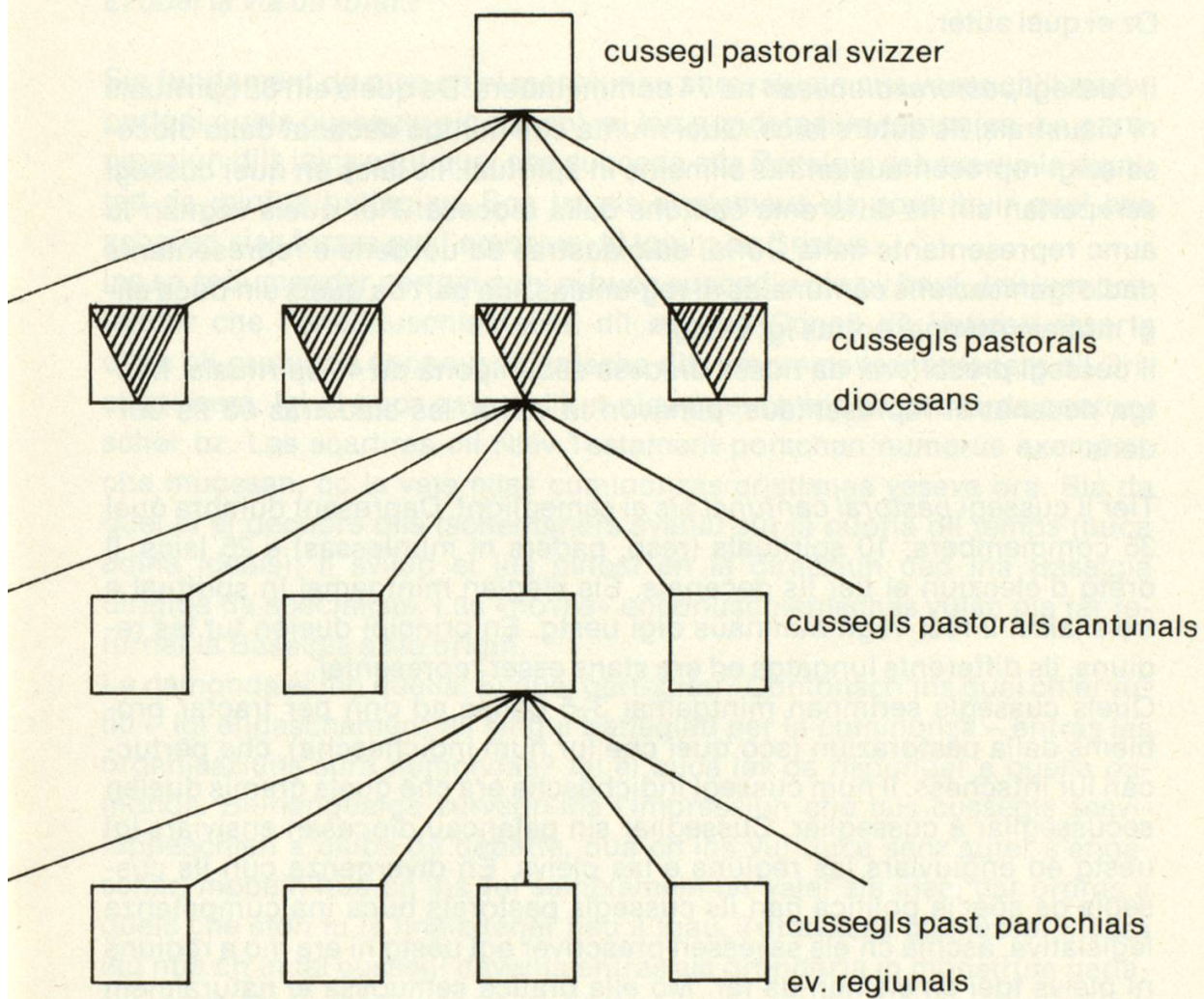
Per far la caussa in tec pli surveseivla san ins presentar la structura da quels cussegls en ina grafica. Quei vesess lur ora schia:

cussegls che secumponan da laics e spirituals

cussegls che secumponan mo da spirituals (cussegl presbiteral)

Il cussegl pastoral svizzer lein nus schar in tec d'ina vart, perquei ch'el ei pér sin via da seconstituir. Il scopo da quel ei scadin cass quel da segirar la coordinaziun dallas damondas da pastoraziun enteifer nossa tiara. Cun auters plaid: evitar ch'ins vesi en ina diocesa mo ils agens problems e basegns ed enqueri mintgamai las sligiazions tut dapersei. Quei che para dad esser moda en nossa tiara, ton en fatgs da Baselia sco en fatgs dil stadi!

Sco gia menziunau sura ha nossa diocesa dapi 1967 in cussegl pastoral e dapi 1969 in cussegl presbiteral. All'entschatta era quei patertgau mo sco in gremi. Suenter, cura ch'il cussegl presbiteral ei seformaus sco agen cussegl, muntava quei che tut ils spirituals che fagevan part dil cussegl pastoral eran il medem mument era commembers dil cussegl presbiteral. Oz ei quei auter.

Il cussegl *pastoral diocesan* ha 74 commembers. Da quels ein 32 spirituals ni claustrals, ils auters laics. Quei munta che mintga decanat dalla diocesa seigi representaus entras silmeins in spiritual. Ils laics en quei cussegl serepartan sin ils differents cantuns dalla diocesa. Tier quels vegnan lu aunc representants dalla Curia, da claustras ed uordens e representants dad organisaziuns cantunalas ni regionalas. Ina part da quels ein buca eligi mobein numnai entras igl uestg.

Il cussegl *presbiteral* da nossa diocesa secumpona da 45 spirituals. Mintga decanat ei representaus, plinavon la Curia, las claustras ed ils uordens.

Tier il cussegl *pastoral cantunal* eis ei semeglient. Dapresent dumbra quel 35 commembers: 10 spirituals (resp. paders ni muniessas) e 25 laics. Il dretg d'elecziun ei tier ils decanats. Els elegian mintgamai in spiritual e treis laics. Il rest vegn numnaus digl uestg. En principi dueien tut las regions, ils differents lungatgs ed era stans esser representai.

Quels cussegls serimnan mintgamai 3–5 gadas ad onn per tractar problems dalla pastoraziun (sco quei che lur num indichescha), che pertucan lur intschess. Il num cussegl indichescha era che quels gremis dueien secussegljar e cussegljar. Cussegljar sin palancau diocesan ensiviars igl uestg ed engiuviars las regions e las pleivs. En divergenza cun ils cussegls da specia politica han ils cussegls pastorals buca ina cumpetenza legislativa, aschia ch'els savessen prescriber agl uestg ni era mo a regions ni pleivs tgei ch'els han da far. Mo ella pratica semuossa ei naturalmein ch'igl ei buca senza muntada sch'in cussegl pren in conclus, era sche quei conclus ei buca ligionts per auters. L'autoridad cumpetenta ha denton la pusseivladad da far ord in tal conclus in camond per siu intschess.

Da l'otra vart sa in tal gremi ch'ei detg representativs era metter l'autorità ecclesiastica empau sut squetsch.

Cusseglis *parochials*, pia cussegls pastorals dallas pleivs, dat ei era già in'entira retscha en nies Cantun. Principalmein las pleivs grondas han sentiù quei basegns ed han creau cussegls parochials. Tenor las directivas da nies uestg dueien quels esser representativs per la situaziun d'ina pleiv, quei v.d. en el dueien sentupar giuvens e vegls, umens e femnas, purs e luvrers, studegiai e buca studegiai. La grondezia d'in tal cussegl ei fetg differenta tenor la situaziun d'ina pleiv: da 5–20 commembers. En nies Cantun dat ei oz 27 cussegls parochials.

Ei quei la via dil futur?

Sin fundament da quei ch'ei menziunau sura, stuein nus veser ch'il motiv, pertgei quels cussegls ein naschi, ei ina ponderaziun teologica. La participaziun dils laics e tut quei che succeda ella Baselia sebase sin la dignità da mintga battegiu. Sco tal eis el clamaus da contribuir quei che schai en sias forzas per l'erecziun dil tgierp da Cristus.

Ins sa sedumandar pertgei quei ei buca succediù già pli baul. Jeu less pretendere che l'enconuschientscha dil secund Concil dil Vatican resorta d'ina pli profunda enconuschientscha dils emprems tschentanners dil Cristianissem. Igl ei buca zatgei diltut niev quei ch'ins sesprova da contonscher oz. Las scartiras dil Niev Testament porschan numerus exempels che muossan, co la veta ellas cuminonzas cristianas veseva ora. Bia da quei ei el decuors dils tschentanners svaniu sut la puorla dil temps (buca adina ideals); il svilup ei ius plitost en la direcziun dad ina Baselia dirigida da specialists. Las «novas» enconuschientschas vulan pia far returnar la Baselia a siu origin.

La damonda ei mo quella: Ei quei gartegiau? Contonsch'ins quei ch'ei vuliu – igl engaschament dil singul battegiu per la cuminonza – entras las organisaziuns sura numnadas? Igl ei buca lev da rispunder a quella damonda. Beinenqualga survegn'ins l'impressiun che tals cussegls sesviluppeschien a clubs da debatta, nua ch'ins vul buca senz'auter s'engaschar, mobein nua ch'ins vul semplamein far valer sia idea, dar ordas a quels che ston lu la finala tener neu il tgau. Tuttavia sa quei esser il cass leu nua ch'in tal cussegl daventa entras sia grondezia in monstrum parlamentaric. Da l'otra vart san ins era buca snegar che ual nossas pleivs pli grondas ein daventadas organisaziuns senza negina atmosfera familiara, societads anonimas pli u meins da consum.

Ei para a mi che ual nossas pleivs pintgas, quellas pleivs che han oz per regla aunc negin cussegl parochial (e che vulan apparentamein era buc in tal), fussen il tschespet adattau per da quels experiments. Ins vegli buca capir quei el senn ironic! Pertgei ual leu fuss il prighel meins gronds ch'in tal cussegl daventassi in club da debatta che porta buca fretg. Forsa stuess ins leu anflar ina via in tec nova per tals gremis. Buca senz'auter in «parlament» eligiu, mobein ina gruppa pli u meins spontana che sesprova da vivificar la veta religiosa, da porscher formaziun ed istruzziun, che s'engascha era cun responsablidad per la pastoraziun ed il survetsch divin.

E cun quei vegn jeu ad ina davosa ponderaziun che para a mi impurtonta: La munconza da spirituals che sefa valer pli e pli e che vegn en empau onns a daventar il problem cardinal era tier nus. Ei vegn a vegnir aschia che pli e pli biaras pleivs restan senza spiritual. Tgei duei lu succeder? Duei la veta religiosa en quels loghens, la veta liturgica da pleiv ir en digren e forsa svanir (jeu manegel cheu buca la veta religiosa da famiglia) in di diltut? Ni co dueien ils paucs spirituals che restan aunc vegnir suenter als basegns dallas pleivs? Cheu ston tuts che fan part dalla Basalgia arver ils egls e semetter vid la lavur. E quei ei pusseivel mo lu, sche biars s'engaschan e sorprendan responsablidad.

Quei sa forsa era daventar sin basa regiunala, sche las pleivs ein memia pintgas per sezzas saver crear in gremi pastoral che funcziunescha. Era en quei grau entscheiv'ins tscheu e leu a far ils emprems pass e las empremas emprovas. Jeu patratgel p. ex. a quei che succeda en Val d'Alvra, ni che para da daventar in basegns en Lumnezia. Igl ei segir in basegns pil futur. Mo ei drova temps e dabia ideal da singulas personas per realisar quei ch'ei necessari.

Sche jeu less ussa exprimer miu meini persunal arisguard ils cussegls existents, lu crei jeu che quels seigien daventai ils davos onns in tec l'unfrenda d'ina superorganisaziun che ei buca da gudogn. Mo els muossan forsa la via per ina sligiazziun pli ventireivla che gida nossa Basalgia a flurir vinvon. Ei sa buca dar ina Basalgia mo dil clerus, ed ual aschi pauc sa ei dar ina Basalgia mo da laics. Tuts ston cooperar per il bien digl entir tgierp. Sche nus daventein pertscharts che nus tuts essan survients da Cristus, lu vein nus contonschiu la premissa per ina Basalgia che sto buca temer temps da crisa, mobein che viva e porta fretg.